

Janusz Królikowski

"Ottone III e Romualdo di Ravenna. Impero, monasteri e santi asceti. Atti del XXIV Convegno del Centro Studi Avellaniti, Fonte Avellana 2002", Verona 2003 : [recenzja]

Hereditas Monasteriorum 2, 409-410

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tomasz MIKA, „Kazania świętokrzyskie” – od rękopisu do zrozumienia tekstu
[The “Holy Cross Sermons” – From the manuscript to the understanding of the text]
(Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Seria Filologia Polska, 132),
Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2011, pp. 244, illustrated

Author proves that the text of *Holy Cross Sermons* differs on various levels and negates the validity of drawing conclusions on *Sermons* according to the *pars pro toto* principle. He showed that the “host-language” of *Sermons* is Polish and Latin is their auxiliary language, serving mainly for accumulation of preaching material. Author studies and interprets all of the signs of delimitation of the text (paragraph, capital letter and most of all – the *punctum*). He proves that the copyist has understood the text, preparing it fragment by fragment for oral delivery. In the appendix author’s transcription of the *Sermons*.

Marek DERWICH
Institute of History
University of Wrocław

Ottone III e Romualdo di Ravenna. Impero, monasteri e santi asceti.
Atti del XXIV Convegno del Centro Studi Avellaniti, Fonte Avellana 2002, Negarine
di S. Pietro in Cariano (Verona): Il Segno dei Gabrieli Editori 2003, ss. 282

Dynamicznie działające we Włoszech Centro Studi Avellaniti prezentuje w sygnalizowanej książce akta kolejnej konferencji, która została przygotowana z jego inicjatywy. Bohaterami tomu są cesarz Otton III i św. Romuald z Rawenny, ukazani na szerokim tle dziejów monastycyzmu przełomu tysiącleci. Całość opracowania pokazuje ważną dla przełomu IX i X w. kwestię relacji między cesarstwem, papiestwem i monastycyzmem, a zwłaszcza wspólnych celów religijno-politycznych, które im przyświecały. Te relacje zarówno kształtowały nowe oblicze Kościoła, żywo uczestniczącego w poszukiwaniach polityczno-kulturowych tamtego czasu, jak i nadawały nowy kształt ówczesnej polityce, przez formowanie nowego modelu władcy i teologiczne ukierunkowanie jego działań.

Większość studiów przedstawia wielorakie związki Ottona III z Italią, uprzywilejowanym polem jego aktywności politycznej, a przede wszystkim z tamtejszym monastycyzmem, którym interesował się z powodów zarówno politycznych, jak i duchowych. Na szczególną uwagę zasługują dwa artykuły (S. Barret, M. Dell’Olmo) poświęcone związkom cesarza z Monte Cassino i z Cluny. Pokazano w nich silną inspirację ideową, jaką te dwa opactwa dawały cesarzowi, tym bardziej że był to czas ich dojrzałego ideowo i silnego oddziaływania. Trzy artykuły (U. Longo, R. Fornaciari, C. D. Fonseca) dotyczą św. Romualda oraz jego reformy eremityzmu, w której uwzględnił nowe doświadczenia kościelne i niektóre wymogi polityczne swojej epoki. Na zainteresowanie z polskiego punktu widzenia zasługuje artykuł R. Fornaciariego, poświęcony uczniom Romualda, św. Benedyktowi z Benewentu i św. Janowi, którzy jako mnisi misjonarze zostali wysłani do Polski, gdzie ponieśli śmierć męczeńską (dzisiaj czczeni w grupie Pięciu Braci Męczenników). Całe opracowanie rzuca wiele światła na głębsze zrozumienie niektórych zjawisk kościelnych na przełomie tysiącleci, które odzwierciedliły się w tamtym czasie także

w Polsce, jak choćby wspomniane zjawisko monastycyzmu misyjnego, odgrywającego bardzo znaczącą rolę w całym ówczesnym Kościele i życiu społeczno-politycznym.

ks. Janusz KRÓLIKOWSKI
Wydział Teologiczny
Sekcja w Tarnowie
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Waldemar Jan PAŁĘCKI, *Służba Boża kamedułów polskich. Tradycja życia monastycznego w świetle potrydenckiej liturgii rzymskiej (1605–1963) [Divine Service of the Polish Camaldolese. Tradition of Eremitic Life in the Light of the Post-Tridentine Roman Liturgy]*, Lublin: Wydawnictwo KUL, 2012, pp. 659, summaries in English and German

The book consists of five chapters and annexes of source and iconographic materials. The first and second chapter is devoted to a place of the Mass (including the Eucharistic worship outside the Mass) and the *Officium Divinum* in life of Camaldolese monasteries. In the third chapter, the author discusses the issue of repentance in the liturgy. There are presented the sacramental forms of reconciliation, the individual and common. The fourth chapter is devoted to the issue of liturgical rites associated with monastic life, from the first profession of hermit to his death and funeral. The fifth chapter focuses on prayer and personal piety of hermits.

The author based his research on the source legacy of liturgy of the Camaldolese: the liturgical books for the celebration of the Mass and Divine Office printed after the Council of Trent for their use (or other religious orders, especially the Benedictines), and these liturgical books of the Roman liturgy, which contained the appendices with Offices for Camaldolese hermits.

Piotr SZUKIEL
Institute of History
University of Wrocław

Gregorio PENCO, *Dom Jean Leclercq tra storia e profezia del monachesimo: una svolta epocale, con bibliografia degli scritti di Jean LECLERCQ, a cura di Valerio CATTANA* (Italia benedettina, 24), Cesena: Badia di Santa Maria del Monte, 2003, ss. 284

Jean Leclercq (1911–1993) zapisał się w historiografii monastycznej XX w. jako jeden z jej najznakomitszych przedstawicieli. W centrum jego zainteresowań znajdowały się osoba i dzieło św. Bernarda z Clairvaux. Przygotował wydanie krytyczne jego licznych pism, które na długo pozostanie podstawowym źródłem do prowadzenia dalszych analiz. Badanie dziejów monastycyzmu bez sięgania do prac J. Leclercq jest dzisiaj praktycznie niemożliwe, gdyż w odniesieniu do każdego aspektu monastycyzmu dostarcza podstawowej wiedzy. Nie były mu obce zagadnienia dotyczące najbardziej codziennych spraw monastycznych, a na mistyce mnichów znał się jak mało kto. Badania J. Leclercq wyznaczają kierunki prowadzenia dalszych poszukiwań, a on sam w niejednym przypadku wprost podpowiada zagadnienia, którymi należało-